

Received: 26.04.2023
Accepted: 29.10.2023

Received in revised form: 20.10.2023
Available online: 15.11.2023

Original Research

Citation: Şimşek, T. (2023). Turkish and Turkish Culture Textbooks Prepared for Bilingual Turkish Children Investigation of Proverb Teaching. *Turkophone*, 10(2), 132-142. <https://dx.doi.org/10.55246/turkophone.1286931>

TURKISH AND TURKISH CULTURE TEXTBOOKS PREPARED FOR BILINGUAL TURKISH CHILDREN INVESTIGATION OF PROVERB TEACHING

Tuğba ŞİMŞEK*

ABSTRACT

Language is the most important means of communication and the protector and transmitter of culture. Language education is an important means for the individual to recognize his/her past and to adopt the cultural elements of the society of which he/she is a part. Some of the main objectives of Turkish language teaching are to introduce and teach Turkish culture from the past to the present and to strengthen national values. In this context, it is essential to teach students proverbs, one of the language elements that provide the carrier of culture. Turkish children living abroad are under the danger of being alienated from their own culture due to the fact that they are constantly intertwined with the society they are currently living in. For this reason, there should be a more qualified planning in teaching proverbs to Turkish children living abroad. The aim of this study is to qualitatively examine the Turkish and Turkish Culture textbooks prepared to teach Turkish to Turkish children abroad in terms of proverb teaching. In this qualitative study, the place of proverbs in Turkish and Turkish Culture textbooks was examined through document analysis. The sample of the study consists of the 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook prepared by the Ministry of National Education with the decision of the Board of Education dated 15.05.2018 and numbered 77 and used since the 2019-2020 academic year. As a result of the examinations, 11 proverbs were found in the 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook, and therefore, it was concluded that the 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook was not sufficient in terms of proverb teaching, and this inadequacy was caused by the plan.

Keywords: Proverbs, Teaching Turkish to Bilinguals, Turkish and Turkish Culture Textbooks, Teaching Turkish Abroad

* 0000-0002-5341-3090, Yüksek Lisans Öğrencisi İstanbul Medeniyet Üniversitesi, simsektugba51@gmail.com

1. INTRODUCTION

Human beings have felt the need to interact with other people from the first moment of their existence. He needs language in order to sustain his life, meet his needs and communicate with others. Language is a means of communication. Although the debates in the field are about whether language shapes thought or thought shapes language, definitions of language have emerged in different ways throughout human history. Language is a tool for people to communicate and in linguistic terms, it is called a code, a system of signs (Öztürk, 1999). Language not only provides consensus on certain points, but also helps to express situations in which there is disagreement. In other words, language is a complex system that works in integration with the individual's feelings and thoughts.

Besides all these, another function of language is that it is a carrier and transmitter of culture (Korkmaz, 2010). A language all material and spiritual values of society constitute culture. Language is the carrier of culture. Language is very important as it transmits culture from generation to generation and reproduces culture. As a result, it is considered one of the most important social institutions that ensure the continuity of society. (Adıgüzel as cited in Göktuna Yaylacı, 2012, p.65). This ensures the use of language, which is the sustainer and transmitter of culture in the light of information, to ensure the existence of culture is to protect it. Therefore, society exists through its language and culture.

Due to the mutual interaction between language and culture, the vocabulary of the language also includes the culture of that society. There are traces of their elements. According to Aksan (2004) quoting Whorf (1965, p.15), while in European languages the concept of "snow" could be described with a single word, in Eskimo there were many types of snow such as falling snow, slushy snow, snow on the ground, and these were referred to by different names. This is because Eskimos live in cold climate conditions and living in close contact with natural events such as snow and glaciation can be explained. In addition, Aksan (2004) also explains that in the Turkic world, *elti*, *görümce*, *baldız*, *yenge* concepts are specified in each of the Romance and Germanic branches of the Indo-European language family. He states that all of these concepts are conveyed in a single word. In this example, in the Turkic world, he explains it by saying that kinship relations are tighter and family life is more intertwined. Turks tend to live with their elders and to be hospitable to their relatives, tend to keep the bonds of conversation and affection with their relatives calm. All these characteristics are reflected in the culture of the society and therefore in its language. The vocabulary is naturally reflected in the it becomes unique thanks to many factors such as its own life, values, religion, environment, and language features.

It is an undeniable fact that vocabulary has a significant impact on language acquisition and learning. When it comes to the vocabulary of a language, only the words that make up that language come to mind, but this is a misconception. Words constitute the vocabulary of a language, but in addition to these, proverbs, idioms, stereotypes, terms and various expression patterns are also elements that make up the vocabulary of a language (Aksan, 2004). Vocabulary has a great impact on the effective use of language. As a matter of fact, "People can express themselves to the extent that their vocabulary allows." (Demirel, 2013). The vocabulary of an individual who wants to express himself/herself better should be sufficient. To be able to approach an event with different dimensions, to think more with more words, to express oneself more effectively and strongly is related to the size of the vocabulary. Therefore, enriching vocabulary in the dimension of language use is of great importance in developing effective communication skills and expanding the horizon of thought.

Proverbs constitute an important part of the vocabulary. According to TDK's definition, a proverb is a long word of advice that is based on experiments and observations and has become popular. Aksoy (1993), on the other hand, defines proverbs as the maxims of our ancestors, which are based on their long-standing experiences, as general rules, wise thoughts or advice, and which are adopted by the public in stereotyped forms. Proverbs require certain knowledge and time. "Arabic "nush, nasihat, meviza", Persian "pend" and the Mongolian "erdeni üge: a word of substance" are the words that have brought the idea to our time; As its meaning suggests, it was passed down from ancestors. Accordingly, they are sayings with historical life" (Baş, 2002). As a matter of fact, even if a saying is considered a proverb today, it is doubtful whether it will be successful. For this on the other hand, the proverbs that were said in the past and on which there is consensus are known by everyone and used.

The importance of proverbs, which are an important tool for preserving and transmitting Turkish culture, should also be mentioned in terms of Turkish language teaching. Proverbs are both a cultural carrier and elements that provide effective expression in communication. Proverbs and idioms have an important place in spoken and written language not only in Turkish but also in other languages. For this reason, when it comes to Turkish education, the teaching of proverbs should be included almost at the same rate as vocabulary teaching (Atalay, 2015, p.192). Turkish language teaching, which aims to help students acquire basic communication skills in the best way, aims to teach proverbs to students and put them into use. It further strengthens communication in the dimension of language use. As İnce (2012) states, "All kinds of idioms and proverbs in one's vocabulary are elements that will make the expression more enriched, more impressive, fluent and colorful. These elements are also the elements that allow the person to go into detail in the narrative and make what they want to say more striking." The purpose of proverbs is not only to convey culture, but also to make the expression concise and colorful. In this respect, they are also related to the four basic skills of listening, reading, speaking and writing. In the use of these skills in the lesson, proverb teaching can also be included and coordinated teaching can be provided with these skills.

Proverbs reflecting Turkish culture, customs, values, lifestyle, and thought system are used to teach children it is obvious that it has an important place in education. For Turkish children living abroad, this education has a separate necessity. Turkish children who were born and raised abroad or who started to live abroad after their birth experience some difficulties in terms of language teaching in the countries they go to at different age levels and for many different reasons, and they may even forget their mother tongue Turkish and learn the language of the country they are in as if it were their mother tongue (Mete, Yeşilyurt and Keskin, 2018). In such cases, these children continue their lives as bilinguals. Although there are various definitions of bilingualism, it would not be wrong to define this concept as the ability of an individual to use both languages. In its shortest form, the concept of bilingualism is defined as the state of being bilingual in TDK. Aksan (2015) defines bilingualism as an individual's acquisition and use of more than one language for various reasons and under different conditions or learning a second language at a level close to his/her mother tongue. Therefore, a bilingual child may encounter two different languages on the street, at home, and at school. Therefore, children who live abroad and have two languages should be protected from the danger of being caught between two cultures and forgetting their own culture. As a result of this danger, since the culture of the society in which the child lives will be different, his/her own culture may remain in the background. The child may learn his/her own culture from his/her family and environment, but when he/she is in another environment, he/she will face the culture of a different country. As a result of all these factors, teaching proverbs has special importance in teaching Turkish to bilingual individuals.

Proverb teaching is predominant in Turkish lessons. The most frequently used resource to realize this purpose is undoubtedly textbooks. Until the 2000s, the idea that printed materials, such as textbooks, were the most basic and indispensable source of the educational process was dominant. In 2001, Prensky's (2001) "Digital natives, digital immigrants" described the relationship of different generations to digital platforms, and this kind of thinking about course materials became outdated. Textbooks are seen as essential resources because they are easily accessible to teachers and students, and because they provide a planned instructional process. Therefore, it is for this reason that Turkish language books have also been prepared to teach outside the country. Turkish for Turkish children living abroad to realize the teaching of Turkish in the best way and to enable them to use Turkish as their mother tongue Turkish and Turkish Culture textbooks published by the Ministry of National Education in 2009 by the Board of Education prepared. Textbooks 1-3. Grade, 4-5. Grade, Grade 4-5, Grade 6-7. Grade 4-5, Grade 6-7 and Grade 8-10 designed. In addition to textbooks, teacher guidebooks were also prepared. Turkish and Turkish Culture textbooks are part of the program prepared for teaching Turkish to Turkish children abroad prepared in line with the aims of the Ministry of National Education. Turkish and Turkish Culture course curriculum prepared by the Ministry of National Education according to the program, the objectives of the Turkish course are to develop "listening/watching, speaking, reading and writing skills" developing the Turkish language consciously, accurately and carefully in accordance with the rules of speaking and writing to enrich their vocabulary and to reach language taste and consciousness; develop their worlds of emotion, thought and imagination, and develop their national, spiritual, moral, historical and moral values, cultural and social values, to ensure that they recognize and adopt our national feelings and strengthening their thoughts" (MEB, 2018, p.2). Teaching Turkish and Turkish Culture based on the objectives of the program, the Turkish and Turkish Culture course is designed to teach the cultural characteristics of Turkish to reflect the spiritual values of the society, its history and all customs, traditions and it should serve basic purposes such as keeping traditions alive. Turkish and Turkish Culture textbooks should be prepared and implemented accordingly.

As a result of the literature review, it was concluded that the Turkish and Turkish Culture textbooks (Demir, 2010; İnce, 2012; Özcan, 2013; Çınar & İnce, 2015; Çelik & Gülcü, 2016; Ayrancı, Mete, & Keskin, 2017; Uçgun, 2018; Mete, Yeşilyurt, & Keskin, 2018; Yeşilyurt & Keskin, 2020; Büyükkiz, Yıldız, & Kızırdıncı, 2021). Reached studies in Turkish and Turkish on the vocabulary of culture textbooks, the proverbs in the textbooks in values education use of textbooks, deficiencies in textbooks, and teachers' opinions about textbooks these are studies on readability and evaluation of achievements. Based on these studies it can be inferred that Turkish and Turkish Culture textbooks need to be improved. Therefore, Turkish and Turkish Culture textbooks should be analyzed in detail in many aspects and different shortcomings need to be exposed.

Based on all these, it can be said that proverbs have an important place both in teaching Turkish as a mother tongue and in teaching Turkish as a foreign language. As a matter of fact, as mentioned, the proverbs of a society are one of the most important elements of cultural elements and values that distinguish that society from other societies. Our compatriots who live abroad and were born and raised there, especially our young citizens, need to know proverbs and use them in their daily lives in order to keep their cultural elements and values alive. In addition to being a cultural element, proverbs also help to use an effective and original language. For the realization of proverbs teaching in Turkish lessons, the quantitative use of proverbs in Turkish and Turkish Culture textbooks, which are source books, is important. As a matter of fact, Turkish teaching is unthinkable without proverb teaching. In this context, the aim of this study is to analyze the 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook in

terms of proverb teaching. This study is important in terms of examining the 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook prepared by the Ministry of National Education and used since the 2019-2020 academic year in terms of proverb teaching and examining the distribution of proverbs according to the units. The question of whether contextually appropriate proverbs are used in different units in the textbook adds another dimension to the study. This study is an attempt to analyze the importance of culture, value and the past.

The main problem and sub-problems of the research consist of the following questions:

1. "What is the quantitative distribution of the proverbs in the 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook prepared for bilingual Turkish children living abroad?"

1.1. Which proverbs are used in the 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook prepared for bilingual Turkish children living abroad?

1.2. In which themes are the proverbs used in the 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook prepared for bilingual Turkish children living abroad?

2. METHOD

This study aims to examine the quantity and quality of proverb usage in Turkish and Turkish Culture textbooks. Therefore, it is a descriptive study. Qualitative research as a method in this study document analysis, one of the methods, was used. Document analysis is the process of analyzing the phenomenon targeted to be researched it covers the analysis of written materials that contain information about facts or phenomena (Yıldırım & Şimşek, 2021, p.189). Grade 8 Turkish and Turkish Culture textbook prepared by MEB for Turkish children abroad the source was accessed and analyzed in terms of the use of proverbs. In the texts and activities proverbs were identified and brought together in a table for data analysis. Created in the table, the page and theme of the proverbs identified are also indicated.

2.1 Sample

The population of the study consists of Turkish mother tongue textbooks. The sample consists of the Turkish Ministry of National Education with the decision of the Board of Education dated 15.05.2018 and numbered 77 for children in Grade 8 Turkish and Turkish Culture, which is used as of the 2019-2020 academic year, prepared by textbook constitutes the textbook.

2.2 Data Analysis

In the research, by using document analysis, 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook proverbs in the context of teaching. In the document review, textbooks in the field of education, program directives (curriculum), internal and external correspondence, student records, meeting minutes, student materials such as guidance records and files, and student and teacher handbooks as data sources (Yıldırım & Şimşek, 2021: 190). The data obtained from the 8th grade Turkish and Turkish Culture course how many proverbs are used in the book and how these proverbs are distributed according to the themes in terms of the quality of the products and services.

3. FINDINGS

3.1. Findings on the Quantitative Distribution of Proverbs in the 8th Grade Turkish and Turkish Culture Textbook Prepared for Bilingual Turkish Children Living Abroad

3.1.1. Proverbs Used in the 8th Grade Turkish and Turkish Culture Textbook Prepared for Bilingual Turkish Children Living Abroad

The frequency of proverbs used in Turkish and Turkish Culture textbooks, which constitutes the first problem of the study, was examined by scanning the 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook, which constitutes the data source of the study. The proverbs in the texts and activities were listed in the theme dimension by indicating the page numbers. Proverbs in the 8th grade textbook and their page numbers are given in Table 1.

Table 1

8th Grade Turkish and Turkish Culture Textbook Proverbs

Number	Proverb	Page number
1	Abdal düğünden, çocuk oyundan usanmaz.	97
2	Ağaç yaşken eğilir.	100
3	Armudun iyisini ayılar yer.	100
4	Su içene yılan bile dokunmaz.	100
5	Denize düşen yılan sarılır.	102
6	Armut piş ağzıma düş!	102
7	Can boğazdan gelir.	103
8	Rüzgâr eken fırtına biçer.	103
9	Balık baştan kokar.	103
10	Ev alma komşu al.	103
11	Az veren candan çok veren maldan.	103

In Grade 8 Turkish and Turkish Culture textbook, there are 11 proverbs as stated in the table above used. The proverb in the table "Abdal düğünden, çocuk oyundan usanmaz" text preparation was included in the question. Other proverbs were tried to be taught to the students within the activity.

3.2 Proverbs in the 8th Grade Turkish and Turkish Culture Course Textbook According to Themes Distribution

Table 2

8th Grade Turkish and Turkish Culture Course Textbook Distribution of Proverbs According to Themes

Number	Proverb	Theme
1	Abdal düğünden, çocuk oyundan usanmaz.	Games and Entertainment
2	Ağaç yaşken eğilir.	Games and Entertainment
3	Armutun iyisini ayılar yer.	Games and Entertainment
4	Su içene yılan bile dokunmaz.	Games and Entertainment
5	Denize düşen yılan sarılır.	Games and Entertainment
6	Armut piş ağzıma düş!	Games and Entertainment
7	Can boğazdan gelir.	Games and Entertainment
8	Rüzgâr eken fırtına biçer.	Games and Entertainment
9	Balık baştan kokar.	Games and Entertainment
10	Ev alma komşu al.	Games and Entertainment
11	Az veren candan çok veren maldan.	Games and Entertainment

As indicated in Table 2, the proverbs in the 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook are seen only in the "Games and Entertainment" theme. No proverbs were found in other themes. Therefore, it can be said that the proverbs in the 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook are not equally distributed according to the themes.

4. RESULTS, DISCUSSION, AND SUGGESTIONS

Turkish language teaching aims to develop students' four basic communication skills: listening, reading, to acquire speaking, and writing. Individuals need to acquire these four basic skills one of the basic conditions for their acquisition is to enrich their vocabulary. In vocabulary proverbs, on the other hand, occupy a largely important place. Proverbs are a society's cultural elements and as a result, help society to maintain its identity language structures. Proverbs bear traces of societies from ages ago. Our elders' proverbs, which carry the character of advice as a result of their experiences, are the cornerstone of the country it is a guiding light for our children and young people who see its value. It is so important our proverbs need to be used and taught.

In this context, when the 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook was analyzed, 11 proverbs were reached as a result of the data obtained. It is possible to say that Turkish and Turkish Culture textbooks taught abroad are insufficient in terms of proverb teaching. It is concluded that the texts and activities in the textbooks should be improved in proverb teaching. When the studies in the literature are examined, it is seen that not only Turkish and Turkish Culture textbooks but also Turkish textbooks are insufficient in terms of proverb teaching (Batur and Soyuçok, 2019; Öztürk and Kırmızı, 2021).

Turkish textbook textbooks in the Turkish language course in Turkey have been included in the sample studies on this subject comparison of the presence of proverbs and the presence of proverbs in the textbooks taught abroad in terms of the content of the textbooks. Batur and Soyuçok's (2019) study on Turkish textbooks according to his article in which he examined the critical thinking elements of proverbs, the common 8th-grade Turkish lesson 8 proverbs were found in the textbook. A total of 44 different proverbs were found in the textbooks of all grade levels proverbs were found. In the study, the number of proverbs in Turkish textbooks is inadequate.

Öztürk and Kırmızı's (2021) study on the texts on the theme of national culture in secondary school Turkish textbooks according to the research examining the presence of idioms and proverbs, the 5th and 6th-grade course belonging to MEB Publishing House no proverbs were found in the National Culture theme texts in the books of Eksen Publishing. Grade 6 and Grade 7 textbooks of Ders Destek Publishing House have 1, and Grade 7 textbooks of MEB Publishing House have 1, 2 proverbs in two different textbooks and 3 proverbs in the 8th-grade Turkish textbook of MEB Publishing House encountered. In light of this information, the number of proverbs in the Turkish textbook is insufficient that it remains.

In addition to the studies on proverbs in Turkish textbooks, there are also studies on Turkish proverbs abroad.

Turkish and Turkish Culture textbooks are prepared for students in terms of quantity and quality it is possible to reach the studies in which they are examined. Mete et al. (2018) prepared for bilingual Turkish children in a study in which they examined the teaching of proverbs in Turkish and Turkish Culture books, he found 1 proverb in the first book (grades 1-3), 2 proverbs in the second book (grades 4-5), 4 proverbs in the third book (grades 6-7), and 18 proverbs in the fourth book (grades 8-10) of the Turkish and Turkish Culture course teaching material for grades 1-10. proverbs were found to be proverbs. As a result of the study, it was concluded that the frequency of use of proverbs is insufficient was accessed.

According to İnce's (2012) qualitative and quantitative analysis of the presence of proverbs in Turkish textbooks prepared for Turkish students abroad, 1 in the textbooks of grades 1-3, 2 in the textbooks of grades 4-5, 6 in the textbooks of grades 6-7, 14 proverbs were found in the textbooks of grades 8-10. As a result of the study, it was concluded that the proverbs in Turkish and Turkish Culture textbooks and workbooks it was found that proverbs are insufficient in terms of quality and quantity.

In the light of all these data, it is concluded that the proverbs in the 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook are insufficient in terms of proverb teaching. When a comparison is made in terms of the Turkish textbooks taught in Turkey, it is concluded that the use of proverbs is generally lacking in the textbooks. Considering that Turkish children living abroad encounter less with the traces of their own culture at school and in their surroundings, it can be inferred that Turkish and Turkish Culture textbooks should be enriched more in terms of proverbs. The number of proverbs, which are so important in terms of Turkish language teaching and which are a key for Turkish children abroad to keep their cultural elements alive, to protect their values and not to lose their identity, should be increased in the textbooks.

In the 8th grade Turkish and Turkish Culture books, which constitute the second problem question of the research distribution of proverbs in the Turkish and Turkish Culture textbook according to themes when analyzed, it was concluded that proverbs were included in only one theme. Grade 8 the thematic sections in the Turkish and Turkish Culture textbook are as follows:

1. Me and my family
2. Environment, Diversity and Coexistence
3. Games and Entertainment
4. Holidays and Celebrations
5. Let's Travel
6. Gateway to the Past
7. Art and Literature
8. Man and Nature

In the 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook, proverbs are included in the "Games and Entertainment" theme. It is a negative situation in terms of proverb teaching that proverbs are not included in all themes of the textbook and collected in only one theme. Each theme of the textbook contains texts with different themes and contexts. In order for students to learn proverbs suitable for different situations, proverbs should be used not only in one theme but also in different themes. The continuity of the proverbs to be taught to students should be included so that students can encounter these proverbs in different places and times and learn them more easily. In this respect, it can be concluded that the proverbs in the 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook should be included not only in one theme but also in different themes.

Based on the results of the study, Turkish and Turkish language programs prepared for Turkish children living abroad regarding the use of proverbs in culture textbooks and new textbooks to be prepared, the following suggestions can be made:

4.1 Suggestions based on study results

1. To reflect and teach Turkish culture in the best way, Turkish and Turkish Culture textbooks should use more and different proverbs should be included.
2. Systematic use of proverbs in different themes in the textbooks should be provided. Students should be exposed to proverbs only in one theme, perhaps in a short enough time to be completed in a few lessons they should not meet in a period but over some time.
3. Proverbs in the Grade 8 Turkish and Turkish Culture Textbook are only included in the theme of "games and entertainment". Since the themes are favorable for the use of proverbs, proverbs should be included in different themes. For example, in the last theme of the textbook, "Human and Nature", it can be suggested to use proverbs such as "who loves the rose endures the thorn, the bee knows the flower to get honey".

4.2 Suggestions for future studies

In this study, the 8th grade Turkish and Turkish Culture textbook was analyzed. In future studies, the frequency and distribution of proverbs teaching at all levels of Turkish and Turkish Culture textbooks, their suitability to themes or how they are distributed according to themes can be examined.

REFERENCES

- Aksan, D. (2004). *Vocabulary of Turkish*. Ankara: Engin Publishing.
- Aksan, D. (2015). *Language in all aspects: Main lines of linguistics*. Ankara: TDK Publications.
- Aksoy, A. Ö. (1993). *Dictionary of proverbs and idioms 2*. Istanbul: İnkılâp Bookstore.
- Atalay, T. D. (2015). Teaching proverbs in teaching Turkish as a foreign language based on Safahat. *Journal of Erzincan University Institute of Social Sciences, II*, 191-206.
- Ayrancı, B. B., Mete, F., & Keskin, H. (2017). Errors and deficiencies in the "Turkish and Turkish Culture" books for bilingual Turkish children. *Aydın Tömer Language Journal, 2*(2), 16-55.
- Batur, Z., & Soyçok, M. (2019). Critical thinking elements in proverbs: Turkish textbooks. *Folklore/Literature, 25*(100), 1119-1132.
- Büyükikiz, K. K., Güler Yıldız, A., & Kızırdırıcı, F. (2021). Evaluation of the activities in the 1-8 levels Turkish and Turkish Culture textbooks according to the achievements in the Ministry of National Education program. *Journal of Mother Tongue Education, 9*(3), 655-669.
- Çelik, Y., & Gülcü, İ. (2016). Teacher opinions on Turkish and Turkish Culture textbooks used abroad. *Bartın University Journal of Faculty of Education, 5*(2), 287-296.
- Çınar, İ., & İnce, B. (2015). A corpus-based look at the vocabulary in Turkish and Turkish Culture textbooks. *International Journal of Languages' Education and Teaching, 3*(1), 198-209.
- Demir, T. (2010). Evaluation of Turkish course gains within the scope of the teaching program of the Turkish and Turkish Culture course for Turkish children abroad. *Gazi Faculty of Education Journal, 30*(3), 913-937.
- Demirel, V. (2013). The effect of using different word groups in teaching vocabulary to learners of Turkish as a foreign language. *International Journal of Turkish Literature Culture Education, 2*(4), 286-299.
- Göktuna Yaylacı, F. (2012). Language uses of Turks in Belgium. *Uşak University Journal of Social Sciences, 5*(2), 63-88.
- İnce, B. (2012). Qualitative and quantitative examination of the proverbial existence in Turkish books prepared for Turkish students abroad. *Academic Research Journal, 54*, 3-102.
- Korkmaz, B. (2010). Evaluation of teaching materials prepared within the scope of Our Distant Relatives Project for Turkish and Turkish Culture courses in terms of Turkish teaching and culture transfer. *III. International World Language Turkish Symposium Paper*. Izmir: Dokuz Eylül University.
- Karatay, H. (2018). *8th Grade Turkish and Turkish Culture Textbook*. Ankara: Meb Publications.
- MEB (2018). *Turkish and Turkish Culture Course Teaching Program*. Ankara.
- Mete, F., Yeşilyurt, E., & Keskin, H. (2018). Teaching proverbs in "Turkish and Turkish Culture" books prepared for bilingual Turkish children. *International Journal of Language Education and Teaching, 6*(2), 174-183.
- Özcan, E. (2013). Readability of the 6-7th grade Turkish and Turkish Culture textbook and its suitability for the target age level: France example. *Sakarya University Journal of Education, 1*(2), 16-24.

- Öztürk, A. (1999). Communication Systems and Communication Theory. *Selçuk Communication*, 1(1), 58-69.
- Öztürk, İ. Y., & Kırmızı, Ö. (2021). Existence of idioms and proverbs in national culture theme texts in middle school Turkish textbooks. *Ondokuz Mayıs University Journal of Faculty of Education*, 40(1), 317-356.
- Prensky, M. (2001). Digital natives digital immigrants. *On the Horizon*, 9, 1-6.
- Uçgun, D. (2018). Evaluation of Turkish course activities in 1-5th grade "Turkish and Turkish Culture workbooks" according to the achievements in the program. *International Turkish Literature Culture Education (TEKE) Journal*, 7(2), 1148-1160.
- Yeşilyurt, E., & Keskin, H. (2020). Examination of proverbs and idioms in Turkish teaching books written for bilingual Turkish children living abroad in terms of values education. *Turkish Studies - Education*, 15(4), 3013-3026.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Qualitative research methods in social sciences* (Updated 12th edition). Ankara: Seçkin Publishing.

Geliş Tarihi: 26.04.2023
Kabul Tarihi: 29.10.2023

Düzeltilmiş Sürümün Ulaştığı Tarih: 20.10.2023
Çevrimiçi Yayın Tarihi: 15.11.2023

Citation: Şimşek, T. (2023). Turkish and Turkish Culture Textbooks Prepared for Bilingual Turkish Children Investigation of Proverb Teaching. *Turkophone*, 10(2), 132-142. <https://dx.doi.org/10.55246/turkophone.1286931>

İKİ DİLLİ TÜRK ÇOCUKLARI İÇİN HAZIRLANAN TÜRKÇE VE TÜRK KÜLTÜRÜ DERS KİTAPLARINDA ATASÖZÜ ÖĞRETİMİNİN İNCELENMESİ

Tuğba ŞİMŞEK*

ÖZET

Dil iletişimin en mühim aracı, kültürün ise koruyucusu ve aktarıcısıdır. Bireyin geçmişini tanması ve parçası olduğu toplumun kültürel unsurlarını benimsemesi için dil eğitimi önemli bir vasıta. Türkçe öğretiminin temel amaçlarından bazıları geçmişten günümüze süregelen Türk kültürünü tanıtmak, öğretmek ve milli değerleri güçlendirmektir. Bu bağlamda öğrencilere kültürün taşıyıcılığını sağlayan dil öğelerinden biri olan atasözlerini öğretmek elzemdir. Yurt dışında yaşayan Türk çocukları halihazırda bulunduğu toplumla sürekli iç içe olmasından dolayı kendi kültürüne yabancılaşma tehlikesi altındadır. Bu nedenle yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına atasözünü öğretiminde daha nitelikli bir planlama olmalıdır. Bu çalışmanın amacı yurt dışındaki Türk çocuklarına Türkçe öğretmek için hazırlanmış olan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarını atasözünü öğretimi bakımından nitel açıdan incelemektir. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada doküman incelemesi yapılarak Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında atasözünün yeri incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Talim Terbiye Kurulunun 15.05.2018 tarih ve 77 sayılı kararıyla MEB tarafından hazırlanan 2019-2020 öğretim yılından itibaren kullanılan 8. Sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabı oluşturmaktadır. Yapılan incelemeler sonucunda 8. Sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabında 11 atasözüne erişilmiş ve bundan dolayı 8. Sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabının atasözünü öğretimi açısından yeterli olmadığı, bu yetersizliğin ise planlı bir süreç tasarlanarak giderilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Atasözleri, İki Dillilere Türkçe Öğretimi, Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitapları, Yurt Dışında Türkçe Öğretimi.

* 0000-0002-5341-3090, Yüksek Lisans Öğrencisi İstanbul Medeniyet Üniversitesi, simsektugba51@gmail.com

1. GİRİŞ

İnsanoğlu var olduğu ilk andan itibaren diğer insanlarla etkileşim hâlinde olma ihtiyacı hissetmiştir. Hayatını idame ettirebilmesi, ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve başkalarıyla iletişim içerisinde olabilmesi için dile ihtiyacı vardır. Dil, iletişimde bir vasıta konumundadır. Sahada yapılan tartışmalar, dilin mi düşünceyi yoksa düşüncenin mi dili şekillendirdiği üzerine yapıldursun insanlık tarihi boyunca dile ilişkin tanımlamalar farklı şekillerde ortaya çıkmıştır. Dilin insanların iletişim kurmaları için bir araç niteliği vardır ve dil bilimsel tabiriyle kod, yani göstergeler sistemi olarak adlandırılır (Öztürk, 1999). Dil, belirli noktalarda uzlaşmayı sağladığı gibi ayrı düşülen durumların ifade edilmesine de yardımcı olmaktadır. Bir diğer deyişle dil, bireyin duygu ve düşünce yapısıyla entegre olarak çalışan karmaşık bir dizgedir.

Tüm bunların yanında dilin diğer bir işlevi kültürün taşıyıcısı ve kendinden sonraki kuşaklara ileticisi olmasıdır (Korkmaz, 2010). Bir toplumun tüm maddi ve manevi değerleri kültürü oluşturur. Dil ise kültürün taşıyıcısı konumundadır. Dil, kültürü kuşaktan kuşağa aktarmasıyla bir hayli önemlidir ve kültürü yeniden üretir. Bunun sonucu olarak da toplumun sürekliliğini sağlayan en önemli toplumsal kurumlardan biri sayılır (Adıgüzel'den akt. Göktuna Yaylacı, 2012, s.65). Bu bilgiler ışığında kültürün yaşatıcısı ve ileticisi olan dilin kullanımını sağlamak kültürün varlığını korumaktır çıkarımı yapılabilir. Dolayısıyla toplum, dili ve kültürü ile var olur.

Dil ve kültür arasındaki karşılıklı etkileşimden dolayı dilin söz varlığında da o toplumun kültürel unsurlarından izler vardır. Aksan'ın (2004), Whorf'tan (1965, s.15) aktardığına göre, Avrupa dillerinde “kar” kavramı tek bir sözcükle anlatılabiliyorken Eskimo dilinde düşen kar, sulu kar, yerdeki kar gibi pek çok kar türü bulunmakta ve bunlar da ayrı ayrı adlarla anılmaktaydı. Bunun sebebi Eskimoların soğuk iklim koşullarında yer alması ve kar, buzullaşma gibi doğal olaylarla adeta iç içe yaşamaları olarak açıklanabilir. Aksan (2004), ek olarak Türk dünyasında elti, görümce, baldız, yenge gibi ayrı ayrı kavramların belirtilmiş olduğunu ancak Hint-Avrupa dil ailesinin Roman ve German kolunun her birinde bu kavramların tümünün tek bir sözcükle aktarıldığını belirtmektedir. Bu örneği de Türk dünyasında akrabalık ilişkilerinin daha sıkı ve aile hayatının daha iç içe olduğunu söyleyerek açıklamaktadır. Nitekim Türkler aile büyükleriyle birlikte yaşamaya, akrabalarına karşı misafirperver olmaya, akrabalarıyla olan sohbet ve muhabbet bağına dingin tutmaya eğilimi olan bir toplumdur. Tüm bu özellikler de toplumun kültürüne ve dolayısıyla diline yansımıştır. Söz varlığı da doğal olarak toplumun kendi yaşayışı, değerleri, dini, çevresi, dil özellikleri gibi birçok etken sayesinde kendine özgü hâle gelir.

Dilin edinimi ve öğrenimi boyutunda söz varlığının önemli ölçüde etkisi olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bir dilin söz varlığı denildiğinde akla yalnızca o dili oluşturan sözcükler gelmektedir lakin bu yanlış bir kanıdır. Kelimeler dilin söz varlığını oluşturur ancak bunların yanında atasözleri, deyimler, kalıplaşmış ifadeler, terimler ve çeşitli anlatım kalıpları da bir dilin söz varlığını oluşturan unsurlardır (Aksan, 2004). Dilin etkili bir şekilde kullanımında söz varlığının etkisi büyüktür. Nitekim “İnsan kelime hazinesinin elverdiği ölçüde kendini ifade edebilir.” (Demirel, 2013). Kendini daha iyi ifade etmek isteyen bireyin söz varlığının yeterli olması gerekir. Bir olaya farklı boyutlarıyla yaklaşabilmek, daha fazla sözcükle daha fazla düşünmek, kendini daha etkili ve güçlü ifade edebilmek söz varlığının boyutu ile ilişkilidir. Dolayısıyla dil kullanım boyutunda söz varlığını zenginleştirmek bireyin etkili iletişim becerileri geliştirmesinde ve düşünce ufkunu genişletmesinde oldukça büyük önem taşır.

Söz varlığının önemli bir bölümünü atasözleri oluşturmaktadır. TDK'nın tanımına göre atasözü, uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte sözdür. Aksoy

(1993) ise atasözlerini atalarımızın, uzun zamandır süregelen deneyimlerine dayanan kararlarını genel kural, bilgece düşünce ya da nasihat olarak düsturlaştırıp ve kalıplaşmış biçimleri bulunan halk tarafından benimsenmiş özsözler olarak tanımlamaktadır. Atasözleri, belirli birikim ve zaman gerektirir. Arapça “nush, nasihat, meviza”, Farsça “pend” ve Moğolca “erdeni üge: cevherli söz”ün anlattığı düşünceyi zamanımıza kadar getiren sözlerdir; anlamından da anlaşılacağı gibi atalardan geçmiştir. Buna göre tarihî hayatı olan sözlerdir” (Baş, 2002). Nitekim günümüzde bir sözün atasözü sayılması istense dahi başarılı olup olmayacağı şüphelidir. Buna karşın, geçmişte söylenen ve üzerinde uzlaşım sağlanan atasözleri ise herkes tarafından bilinir ve kullanılır.

Türk kültürünü yaşatmak ve aktarmak için önemli bir araç olan atasözlerinin Türkçe öğretimi açısından önemine de değinmek gerekir. Atasözleri hem bir kültürel taşıyıcı hem de iletişimde etkili anlatımı sağlayan öğelerdir. Atasözleri ve deyimler yalnızca Türk dilinde değil diğer dillerde de konuşma ve yazı dilinde önemli yere sahiptir. Bu nedenle atasözlerinin öğretimine Türkçe eğitimi söz konusu olduğunda kelime öğretimiyle birlikte neredeyse aynı oranda yer verilmesi gerekmektedir (Atalay, 2015, s.192). Öğrencilerin temel iletişim becerilerini en iyi şekilde kazanmalarını hedefleyen Türkçe öğretimi atasözlerinin öğrencilere öğretilmesini ve kullanıma sunmalarını hedeflemektedir. Dilin kullanımı boyutunda iletişimi daha da kuvvetlendirir. İnce'nin belirttiği üzere (2012), “Kişinin sözcük dağarcığı içinde bulunan her türlü deyim ve atasözü, anlatımı daha zenginleştirilmiş, daha etkileyici, akıcı ve renkli kılacak unsurlardır. Bu unsurlar, aynı zamanda, kişinin anlatımında ayrıntıya girmesine imkân veren ve söylemek istediğini daha çarpıcı kılan öğelerdir.” Atasözlerinin amacı yalnızca kültürü aktarmak değil aynı zamanda anlatımı öz ve renkli kılmaktır. Bu açıdan da dört temel beceri olan dinleme, okuma, konuşma ve yazma becerileriyle de ilişkilidir. Bu becerilerin ders içinde kullanımında atasözü öğretimine de yer verilebilir ve becerilerle eşgüdümlü öğretimi sağlanabilir.

Türk kültürünü, örfünü, değerlerini, yaşam tarzını, düşünce sistemini yansıtan atasözlerinin çocukların eğitiminde önemli bir yeri olduğu aşikârdır. Bu eğitimin yurt dışında yaşayan Türk çocukları için ise ayrı bir gerekliliği vardır. Yurt dışında doğup büyüyen veya doğduktan sonra yurt dışında yaşamaya başlayan Türk çocukları, değişik yaş seviyelerinde farklı birçok sebepten ötürü gittikleri ülkelerde dil öğretimi açısından birtakım zorluklar yaşamakta hatta ana dilleri olan Türkçeyi unutup ve Türkçenin üstünde durmayıp buldukları ülkenin dilini ana dilleriymiş gibi öğrenebilmektedirler. (Mete, Yeşilyurt ve Keskin, 2018). Böylesi durumda bu çocuklar iki dilli olarak hayatlarına devam etmektedirler. İki dillilik kavramının çeşitli tanımları mevcut olsa da bu kavram, bireyin iki dili de kullanabilmesi olarak tanımlansa yanlış olmaz. İki dillilik kavramı en kısa hâliyle TDK'da iki dilli olma durumu olarak tanımlanmaktadır. Aksan (2015), iki dilliliği bireyin çeşitli nedenlerle ve değişik koşullar altında birden fazla dili edinmesi, kullanması ya da ikinci dili ana diline yakın düzeyde öğrenmesi olarak tanımlar. Dolayısıyla iki dilli olan çocuk sokakta, evde ve okulda farklı iki dille karşılaşma durumunda olabilir. Bundan dolayı yurt dışında yaşayan iki dilli çocuklar iki kültür arasında kalma ve kendi kültürünü unutma tehlikesine karşı korunmalıdır. Bu tehlikenin sonucunda çocuğun içinde yaşadığı toplumun kültürü farklı olacağından kendi kültürü geri planda kalabilir. Çocuk, ailesinden ve çevresinden kendi kültürünü öğrenebilir ancak başka bir ortamda bulunduğu farklı bir ülkenin kültürü ile karşı karşıya kalacaktır. Tüm bu etkenler sonucunda iki dilli bireylerin Türkçe öğretiminde atasözleri öğretiminin ayrı bir ehemmiyeti vardır.

Atasözü öğretimi Türkçe derslerinde ağır basmaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için en sık kullanılan kaynak ise şüphesiz ders kitaplarıdır. 2000'li yıllara kadar basılı materyallerin -örneğin ders kitaplarının- eğitim-öğretim sürecinin en temel ve vazgeçilmez kaynağı olduğu düşüncesi hakimdi. 2001'de Prensky'nin (2001), “Digital natives, digital immigrants” eserinde farklı kuşakların dijital

platformlarla ilişkisini tanımlamasıyla birlikte ders araç-gereçlerine ilişkin bu türden saptamalarla çağ dışı kalmaya başlamıştır. Ders kitapları, öğretmenlerin ve öğrencilerin kolay erişebileceği kaynaklar olduğundan bununla birlikte öğretim sürecini planlı ilerlettiğinden dolayı eğitim ve öğretimde yararlanılan temel kaynaklar olarak görülür. Bundan dolayıdır ki Türkçeyi yurt dışında da öğretmek için kitaplar hazırlanmıştır. Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına Türkçe öğretimini en iyi şekilde gerçekleştirmek ve ana dilleri olan Türkçeyi kullanmalarını sağlamak amacıyla Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca 2009 yılında MEB tarafından Türkçe ve Türk Kültürü ders kitapları hazırlanmıştır. Ders kitapları 1-3. sınıf, 4-5. sınıf, 6-7. sınıf ve 8-10. sınıf olmak üzere dört grup hâlinde tasarlanmıştır. Ders kitaplarına ek olarak öğretmen kılavuz kitapları da hazırlanmıştır. Türkçe ve Türk Kültürü ders kitapları, yurt dışındaki Türk çocuklarının Türkçe öğretimi için hazırlanan programın amaçları doğrultusunda hazırlanmıştır. MEB tarafından hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü dersi öğretim programına göre Türkçe dersinin amaçları “dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi, Türkçeyi konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması, söz varlıklarını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması ve milli, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlerimizi tanıyıp seyerek benimsemelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir” (MEB, 2018, s.2). Türkçe ve Türk Kültürü dersi öğretim programının amaçlarından hareketle Türkçe ve Türk Kültürü dersinin Türkçenin kültürel özelliklerini yansıtmak, toplumun manevi değerlerini, tarihini ve çağlar öncesinden süregelen tüm örf, adet ve geleneklerini yaşatmak gibi temel amaçlara hizmet etmesi gerekir. Türkçe ve Türk Kültürü ders kitapları da bu minvalde hazırlanmalı ve uygulanmalıdır.

Alan taraması sonucunda Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarına yönelik araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen çalışmalara rastlanmıştır (Demir, 2010; İnce, 2012; Özcan, 2013; Çınar ve İnce, 2015; Çelik ve Gülcü, 2016; Ayrancı, Mete ve Keskin, 2017; Uçgun, 2018; Mete, Yeşilyurt ve Keskin, 2018; Yeşilyurt ve Keskin, 2020; Büyükkiz, Yıldız ve Kızırdırcı, 2021). Ulaşılan çalışmalar Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarını söz varlığı, ders kitaplarında var olan atasözlerinin değerler eğitiminde kullanımı, ders kitaplarındaki eksiklikler, ders kitapları hakkında öğretmen görüşleri, ders kitaplarının okunabilirliği ve kazanımlarının değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalardır. Bu çalışmalardan hareketle Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarının geliştirilmesi gerektiği çıkarımı yapılabilmektedir. Dolayısıyla Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarının birçok açıdan detaylı bir şekilde incelenmesi ve farklı eksikliklerin açığa çıkarılması gerekmektedir.

Tüm bu anlatılanlardan hareketle söylenebilir ki atasözleri gerek ana dil olarak Türkçe öğretiminde gerekse yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde önemli bir yer teşkil eder. Nitekim sözü edildiği üzere bir toplumun atasözleri o toplumu diğer toplumlardan ayırt eden kültürel unsurların ve değerlerin içinde en mühim öğelerinden biridir. Yurt dışında yaşayan ve orada doğup büyümüş olan yurttaşlarımızın, özellikle yaşı genç vatandaşlarımızın kültürel unsurlarını ve değerlerini yaşatmaları için atasözlerini bilmeleri ve günlük yaşamlarında da kullanabilmeleri gerekir. Atasözleri kültürel bir öge niteliği taşımasının yanı sıra etkili ve özgün bir dil kullanımına da yardımcı olur. Türkçe derslerinde atasözleri öğretiminin gerçekleşmesi için de kaynak kitap olan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarının içerisinde atasözlerinin niceliksel kullanımı önemlidir. Nitekim Türkçe öğretimi atasözü öğretimi olmadan düşünülemez. Bu bağlamda çalışmanın amacı 8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabının atasözü öğretimi açısından incelenmesidir. Bu çalışma Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 2019-2020 öğretim yılından itibaren kullanılan 8. Sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabını atasözü öğretimi açısından detaylı incelemesi ve atasözlerinin ünitelere göre dağılımını incelemesi açısından önemlidir. Ders kitabında yer alan farklı ünitelerde bağlama uygun

atasözü kullanılıp kullanılmadığı sorusu çalışmaya ayrı bir boyut katmaktadır. Bu çalışmanın kültürün, değer ve geçmişin taşıyıcısı olarak önem taşıyan atasözlerinin, yurt dışındaki Türk çocuklarına okullarda öğretim durumunu göstermeye çalıştığından alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın ana problemi ve alt problemlerini aşağıdaki sorular oluşturmaktadır:

1. “Yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocukları için hazırlanan 8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabında yer alan atasözlerinin niceliksel dağılımı nasıldır?”

1.1. Yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocukları için hazırlanan 8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabında hangi atasözleri kullanılmıştır?

1.2. Yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocukları için hazırlanan 8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabında yer alan atasözleri hangi temalarda kullanılmıştır?

2. YÖNTEM

Bu çalışma Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabındaki atasözü kullanımının nitelik durumunu incelemeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla betimsel nitelikli bir çalışmadır. Bu çalışmada yöntem olarak nitel araştırma yöntemlerinden biri olan döküman incelemesi kullanılmıştır. Döküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s.189). MEB tarafından yurt dışındaki Türk çocukları için hazırlanan 8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabı atasözü kullanımını açısından incelenmiştir. Metinlerin ve etkinliklerin içerisinde yer alan atasözleri tespit edilmiş ve verilerin analizi için tablo hâlinde bir araya getirilmiştir. Oluşturulan tabloda tespit edilen atasözlerinin hangi sayfada ve temada yer aldığı da belirtilmiştir.

2.1 Evren Örneklem

Çalışmanın evrenini Türkçe ana dil ders kitapları oluşturmaktadır. Örneklemine ise yurt dışındaki Türk çocukları için Talim Terbiye Kurulunun 15.05.2018 tarih ve 77 sayılı kararıyla Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan 2019-2020 öğretim yılından itibaren kullanılan 8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabı oluşturmaktadır.

2.2 Verilerin Analizi

Araştırmada doküman analizinden yararlanarak 8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabı atasözü öğretimi bağlamında incelenmiştir. Döküman incelemesinde eğitim alanında ders kitapları, program yönergeleri (müfredat), okul içi ve dışı yazışmalar, öğrenci kayıtları, toplantı tutanakları, öğrenci rehberlik kayıt ve dosyaları, öğrenci ve öğretmen el kitapları gibi materyaller veri kaynağı olarak kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s.190). Elde edilen veriler 8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabındaki atasözü kullanım sıklığı ve bu atasözlerinin temalara göre nasıl dağılım gösterdiği açısından incelenmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Yurt Dışında Yaşayan İki Dilli Türk Çocukları İçin Hazırlanan 8. Sınıf Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabında Yer Alan Atasözlerinin Niceliksel Dağılımına Yönelik Bulgular

3.1.1. Yurt Dışında Yaşayan İki Dilli Türk Çocukları İçin Hazırlanan 8. Sınıf Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabında Kullanılan Atasözleri

Çalışmanın ilk problemini oluşturan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında kullanılan atasözlerinin kullanım sıklığı, araştırmanın veri kaynağını oluşturan 8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabı taranarak incelenmiştir. Metinlerde ve etkinliklerde yer alan atasözleri sayfa numaraları belirtilerek tema boyutunda listelenmiştir. 8. sınıf ders kitabında yer alan atasözleri ve sayfa numaraları Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1

8.Sınıf Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabında Yer Alan Atasözleri

Adet	Atasözü	Sayfa Numarası
1	Abdal düğünden, çocuk oyundan usanmaz.	97
2	Ağaç yaşken eğilir.	100
3	Armudun iyisini ayılar yer.	100
4	Su içene yılan bile dokunmaz.	100
5	Denize düşen yılan sarılır.	102
6	Armut piş ağzıma düş!	102
7	Can boğazdan gelir.	103
8	Rüzgâr eken fırtına biçer.	103
9	Balık baştan kokar.	103
10	Ev alma komşu al.	103
11	Az veren candan çok veren maldan.	103

8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabında yukarıdaki tabloda belirtildiği üzere 11 atasözü kullanılmıştır. Tablo 1’de yer alan “Abdal düğünden, çocuk oyundan usanmaz.” atasözü metin hazırlık sorusunda yer almıştır. Diğer atasözleri ise öğrencilere etkinlik içerisinde öğretilmeye çalışılmıştır.

3.1.2. Yurt Dışında Yaşayan İki Dilli Türk Çocukları İçin Hazırlanan 8. Sınıf Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabında Yer Alan Atasözlerinin Temalara Göre Dağılımı

Tablo 2

8. Sınıf Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Ders Kitabında Yer Alan Atasözlerinin Temalara Göre Dağılımı

Adet	Atasözü	Tema
1	Abdal düğünden, çocuk oyundan usanmaz.	Oyun ve Eğlence
2	Ağaç yaşken eğilir.	Oyun ve Eğlence
3	Armudun iyisini ayılar yer.	Oyun ve Eğlence

4	Su içene yılan bile dokunmaz.	Oyun ve Eğlence
5	Denize düşen yılan sarılır.	Oyun ve Eğlence
6	Armut piş ağzıma düş!	Oyun ve Eğlence
7	Can boğazdan gelir.	Oyun ve Eğlence
8	Rüzgâr eken fırtına biçer.	Oyun ve Eğlence
9	Balık baştan kokar.	Oyun ve Eğlence
10	Ev alma komşu al.	Oyun ve Eğlence
11	Az veren candan çok veren maldan.	Oyun ve Eğlence

8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabında yer alan atasözleri Tablo 2’de belirtildiği üzere yalnızca “Oyun ve Eğlence” temasında görülmektedir. Diğer temalarda ise herhangi bir atasözüne rastlanılmamıştır. Bundan dolayı 8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabında yer alan atasözlerinin temalara göre eşit dağılım göstermediği söylenebilmektedir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Türkçe öğretiminin amacı öğrencilerin dört temel iletişim becerileri olan dinleme, okuma, konuşma ve yazmayı edinmelerini sağlamaktır. Bireylerin bahsi geçen dört temel beceriyi kazanmalarının temel koşullarından biri söz varlığını zenginleştirmektir. Söz varlığı içerisinde atasözleri ise büyük ölçüde önemli bir yer kaplamaktadır. Atasözleri bir toplumun kültürel öğelerini barındıran ve bunun sonucunda toplumun benliğini ayakta tutmasına yardımcı olan dil yapılarıdır. Atasözleri çağlar öncesinden süregelen toplumlardan izler taşır. Büyüklerimizin tecrübe ve deneyimlerinin sonucunda nasihat niteliği taşıyan atasözleri, ülkenin mihenk taşı değerinde görülen çocuklarımız ve gençlerimiz için yol gösterici niteliktedir. Bu denli mühim olan atasözlerimizin ise yaşamın birçok anında kullanılması ve etkili bir şekilde öğretilmesi gerekir.

Bu bağlamda 8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabı incelendiğinde elde edilen veriler sonucunda 11 atasözüne ulaşılmıştır. Yurt dışında okutulan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarının atasözü öğretimi açısından yetersiz kaldığını söylemek mümkündür. Ders kitaplarında yer alan metinlerin ve etkinliklerin atasözü öğretiminde geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Alanyazında yapılan çalışmalar incelendiğinde yalnızca yurt dışındaki Türk çocukları için hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında değil aynı zamanda Türkçe ders kitaplarında da atasözü öğretimi bakımından yetersizlikle karşılaşılmaktadır (Batur ve Soyuçok, 2019; Öztürk ve Kırmızı, 2021).

Türkçe ders kitabı ile ilgili yapılan örnek çalışmalara Türkiye’de Türkçe dersinde okutulan ders kitabındaki atasözü varlığı ve yurt dışında okutulan ders kitabındaki atasözü varlığının karşılaştırılması açısından yer verilmiştir. Batur ve Soyuçok’un (2019), Türkçe ders kitaplarında yer alan atasözlerinin eleştirel düşünme unsurlarını incelediği makalesine göre ortak 8. sınıf Türkçe ders kitabında 8 atasözüne erişilmiştir. Tüm sınıf seviyeleri ders kitaplarında ise toplam 44 farklı atasözü bulunmuştur. Çalışmada Türkçe ders kitaplarında yer alan atasözlerinin sayısının yetersiz olduğu belirtilmiştir.

Öztürk ve Kırmızı'nın (2021), ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki millî kültür teması metinlerinde deyim ve atasözü varlığını inceleyen araştırmasına göre MEB Yayınevine ait 5. ve 6. sınıf ders kitaplarındaki Milli Kültür teması metinlerinde herhangi bir atasözüne rastlanmamış, Eksen Yayıncılığın 6. sınıf ile Ders Destek Yayınevinin 7. sınıf ders kitaplarında 1, MEB yayınevine ait 7. Sınıf düzeyindeki iki farklı ders kitabında 2, yine MEB Yayınevine ait 8. sınıf Türkçe ders kitabında 3 atasözüne rastlanmıştır. Erişilen bu bilgiler ışığında Türkçe ders kitabında yer alan atasözlerinin sayısının yetersiz kaldığından bahsedilmiştir.

Türkçe ders kitaplarındaki atasözleri hakkında yapılan çalışmalara ek olarak yurt dışındaki Türk öğrenciler için hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarının nicelik ve nitelik açısından incelendiği çalışmalara ulaşmak mümkündür. Mete vd. (2018), ikidilli Türk çocukları için hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü kitaplarında atasözü öğretimini incelediği çalışmasında Türkçe ve Türk Kültürü 1-10. sınıflar ders öğretim materyali birinci kitabında (1-3. sınıflar) 1 atasözü, ikinci kitabında (4-5. sınıflar) 2 atasözü, üçüncü kitabında (6-7. sınıflar) 4 atasözü, dördüncü kitabında (8-10. sınıflar) ise 18 atasözü olduğu bulgularına erişmiştir. Çalışmanın sonucunda atasözlerinin kullanım sıklığının yetersiz olduğu verisine ulaşılmıştır.

İnce'nin (2012), yurt dışındaki Türk öğrenciler için hazırlanmış Türkçe ders kitaplarındaki atasözleri varlığının nitel ve nicel açıdan incelediği çalışmasına göre 1-3. sınıfların ders kitabında 1, 4-5. sınıfların ders kitabında 2, 6-7. sınıfların ders kitabında 6, 8-10. sınıfların ders kitabında 14 atasözüne erişilmiştir. Çalışmanın sonucunda Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında ve çalışma kitaplarında yer alan atasözlerinin nitelik ve nicelik açısından yetersiz kaldığı bilgisine ulaşılmıştır.

Tüm bu veriler ışığında yapılan çalışma neticesinde 8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabında yer alan atasözlerinin atasözü öğretimi konusunda yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye'de okutulan Türkçe ders kitabı açısından karşılaştırma yapıldığında ise ders kitaplarında genel olarak atasözü kullanımının eksik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarının Türkiye'de yaşayan Türk çocuklarının aksine okulda ve çevresinde kendi kültürünün izleriyle daha az karşılaştığı göz önünde bulundurulduğunda, Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarının atasözleri öğretimi açısından zenginleştirilmesi gerektiği yorumu yapılabilir. Türkçe öğretimi açısından bu denli önem taşıyan, özellikle yurt dışındaki Türk çocuklarının kültürel unsurlarını yaşatabilmesi, değerlerini koruyabilmesi ve benliklerinden kopmamaları için bir anahtar niteliğinde olan atasözlerinin ders kitaplarındaki sayıları arttırılmalıdır.

Türkçe ve Türk Kültürü kitaplarında araştırmanın ikinci problem sorusunu oluşturan 8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabında yer alan atasözlerinin temalara göre dağılımı incelendiğinde atasözlerinin yalnızca bir temada yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. 8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabında yer alan tematik bölümler şu şekildedir:

1. Ben ve Ailem
2. Çevre, Farklılıklar ve Birlikte Yaşama
3. Oyun ve Eğlence
4. Bayramlar ve Kutlamalar
5. Gezelim Görelim
6. Geçmişe Açılan Kapı
7. Sanat ve Edebiyat

8. İnsan ve Doğa

8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabında yer alan atasözleri “Oyun ve Eğlence” temasında yer almaktadır. Atasözlerinin ders kitabının tüm temalarında yer almaması ve yalnızca tek bir temada toplanması atasözü öğretimi açısından olumsuz bir durumdur. Ders kitabının her bir teması farklı konulu metinler ve bağlamlar içerir. Öğrencilerin de farklı durumlara uygun atasözlerini öğrenebilmeleri için yalnızca bir temada değil farklı temalarda da atasözleri kullanımına yer verilmelidir. Öğrencilere öğretilmek istenen atasözlerinin sürekliliğine yer verilmeli ki öğrenciler bu atasözleriyle farklı yerlerde ve zamanlarda karşılaşabilsin ve daha rahat öğrenebilsin. Bu bakımdan 8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabında yer alan atasözlerinin yalnızca bir temada değil farklı temalarda da yer alması gerektiği sonucu çıkarılabilmektedir.

Çalışanın sonuçlarından hareketle, yurt dışında yaşayan Türk çocukları için hazırlanan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında ve hazırlanacak yeni ders kitaplarında atasözlerinin kullanımı ile ilgili şu önerilerde bulunulabilir:

4.1 Çalışma sonuçlarına dayalı öneriler

1. Türk kültürünü en iyi şekilde yansıtmak ve öğretmek için Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarında sayıca daha fazla ve farklı atasözlerinin kullanımına yer verilmelidir.
2. Ders kitapları tematik bölümler açısından ele alındığında atasözlerinin dengeli dağılım göstermediği görülmüştür. Bu nedenle ders kitaplarında yer alan atasözlerinin farklı temalarda sistemli bir şekilde kullanılması sağlanmalıdır. Öğrenciler atasözleriyle yalnızca bir temada, belki de birkaç derste bitecek kadar kısa zaman diliminde değil sürece yayılmış bir vakitte karşılaşmalıdırlar.
3. 8. Sınıf Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabında yer alan atasözleri yalnızca “Oyun ve Eğlence” temasında yer almaktadır. Temalar atasözü kullanımına elverişli olduklarından farklı temalarda da atasözlerine yer verilmelidir. Örneğin ders kitabının son teması olan “İnsan ve Doğa” da “Gülü seven dikenine katlanır, arı bal alacak çiçeği bilir.” gibi atasözleri kullanılması önerilebilir.

4.2 Gelecekte yapılacak çalışmalara yönelik öneriler

Bu çalışmada 8. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabı incelenmiştir. Gelecek çalışmalarda Türkçe ve Türk Kültürü kitaplarının tüm seviyelerinde atasözleri öğretiminin sıklığı ve dağılımı, temalara uygunluğu veya temalara göre nasıl dağılım gösterdiği incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2004). *Türkçenin sözvarlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2015). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Aksoy A. Ö. (1993). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü 2*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Atalay, T. D. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Safahat’tan hareketle atasözü öğretimi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, II, 191-206.
- Ayrancı, B. B., Mete, F. ve Keskin, H. (2017). İki dilli Türk çocukları için “Türkçe ve Türk Kültürü” kitaplarının yanlışları, eksiklikleri. *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 2(2), 16-55.

- Batur, Z., Soyuçok, M. (2019). Atasözlerinde eleştirel düşünme unsurları: Türkçe ders kitapları. *Folklor/Edebiyat*, 25(100), 1119-1132.
- Büyükkız, K. K., Güler Yıldız, A. ve Kızırdıncı, F. (2021). 1-8 seviyeleri Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarındaki etkinliklerin Millî Eğitim Bakanlığı programındaki kazanımlara göre değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(3), 655-669.
- Çelik, Y., Gülcü, İ. (2016). Yurt dışında kullanılan Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarına yönelik öğretmen görüşleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 287-296.
- Çınar, İ., İnce, B. (2015). Türkçe ve Türk Kültürü ders kitaplarındaki söz varlığına derlem temelli bir bakış. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 3(1), 198-209.
- Demir, T. (2010). Yurt dışındaki Türk çocukları için Türkçe ve Türk Kültürü dersi öğretim programı kapsamındaki Türkçe dersi kazanımlarının değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 913-937.
- Demirel, V. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlere kelime öğretiminde farklı kelime gruplarının kullanımının etkisi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(4), 286-299.
- Göktuna Yaylacı, F. (2012). Belçika'daki Türklerin dil kullanımları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 63-88.
- İnce, B. (2012). Yurt dışındaki Türk öğrenciler için hazırlanmış Türkçe kitaplarındaki atasözleri varlığının nitel ve nicel açıdan incelenmesi. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 54, 3-102.
- Korkmaz, B. (2010). Türkçe ve Türk Kültürü dersleri için Uzaktaki Yakınlarımız Projesi kapsamında hazırlanan öğretim materyallerinin (6-7. sınıflar) Türkçe öğretimi ve kültür aktarımı çerçevesinde değerlendirilmesi. *III. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildirisi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Karatay, H. (2018). *8. Sınıf Türkçe ve Türk Kültürü Ders Kitabı*. Ankara: Meb yayınları.
- MEB (2018). Türkçe ve Türk Kültürü Dersi Öğretim Programı. Ankara: Meb yayınları.
- Mete, F., Yeşilyurt, E. ve Keskin, H. (2018). İkidilli Türk çocukları için hazırlanan "Türkçe ve Türk Kültürü" kitaplarında atasözü öğretimi. *Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Dergisi*, 6(2), 174-183.
- Özcan, E. (2013). 6-7. sınıf Türkçe ve Türk Kültürü ders kitabının okunabilirliği ve hedef yaş düzeyine uygunluğu: Fransa örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 1(2), 16-24.
- Öztürk, A. (1999). İletişim Sistemleri ve İletişim Teorisi. *Selçuk İletişim*, 1(1), 58-69.
- Öztürk, İ. Y. ve Kırmızı, Ö. (2021). Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki millî kültür teması metinlerinde deyim ve atasözü varlığı. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(1), 317-356.
- Prensky, M. (2001). Digital natives digital immigrants. *On the Horizon*, 9, 1-6.
- Uçgun, D. (2018). 1-5. sınıf "Türkçe ve Türk Kültürü çalışma kitaplarındaki Türkçe dersi etkinliklerinin programdaki kazanımlara göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(2), 1148-1160.

- Yeşilyurt, E. ve Keskin, H. (2020). Yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocukları için yazılan Türkçe öğretim kitaplarındaki atasözü ve deyimlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Turkish Studies - Education*, 15(4), 3013-3026.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (Güncellenmiş 12. baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.